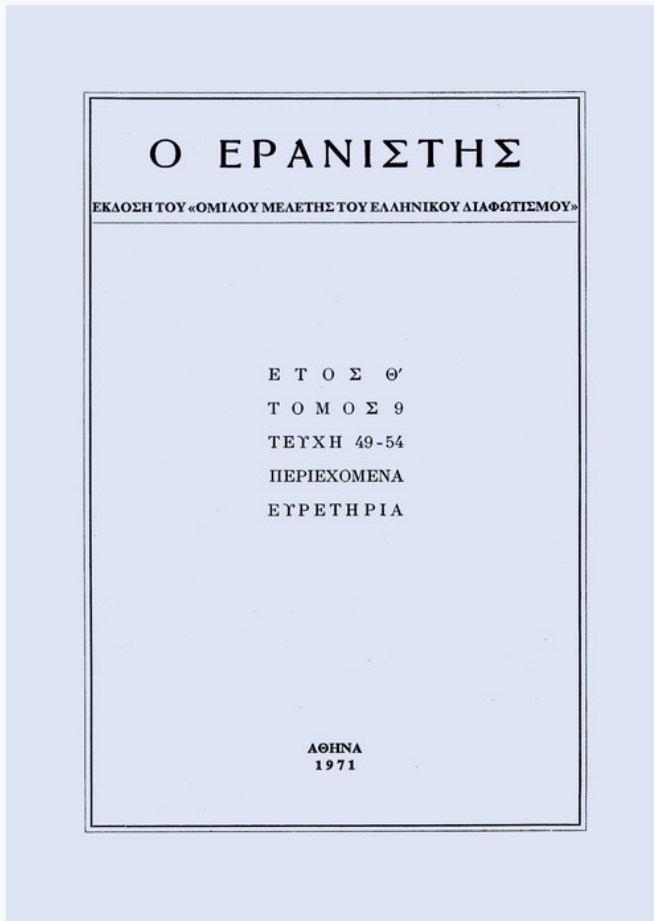

Ο Ερανιστής

Τόμ. 9 (1971)

Σχόλια

eranistes eranistes

doi: [10.12681/er.10465](https://doi.org/10.12681/er.10465)

Copyright © 2016, eranistes eranistes

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

eranistes, eranistes. (2016). Σχόλια. *Ο Ερανιστής*, 9, 282–283. <https://doi.org/10.12681/er.10465>

ΑΡΧΕΤΥΠΑ ΚΑΙ ΠΑΛΙΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἡ μελέτη τῆς τυπογραφίας, και μάλιστα τῶν πρώτων βημάτων της, εἶναι ἀπαραίτητη τόσο γιὰ τὴν γνώση μας σχετικὰ μὲ τὴν τεχνικὴ ἐξέλιξη τῆς νέας ἐφευρέσεως ὅσο βέβαια και γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ, ἀφοῦ ἡ τυπογραφία στάθηκε τὸ κύριο μέσο γιὰ τὴν μετάδοση τῶν ιδεῶν σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἀνθρώπινης δραστηριότητος.

Γιὰ νὰ ἐπιτευχθοῦν οἱ δύο αὐτοὶ σκοποὶ εἶχε ἤδη ἀπὸ παλαιὰ ἀρχίσει ἡ καταλογογράφηση τῶν ἐντύπων πού ὠνομάσθησαν ἀρχέτυπα (*incunabula*) —ἡ τομὴ στὰ τέλη τοῦ 15ου αἰ. (31 Δεκ. 1500) εἶναι κάπως ἀθθαίρετη, ἀφοῦ ἡ τεχνικὴ τοῦ βιβλίου παραμένει ἡ ἴδια και στὶς πρώτες δεκαετίες τοῦ 16ου αἰώνα. Βασικὴ βιβλιογραφία τῶν ἀρχετύπων ἀποτελεσε τὸ «*Repertorium bibliographicum*» (1826-1834) τοῦ Ludwig Hain, ἀξιόλογη ἐργασία στὴν ὁποία ἀκόμα και σήμερα παραπέμπουν. Μὲ τὴν πάροδο τῶν ἐτῶν πολλὲς χῶρες ἀρχισαν νὰ παρουσιάσουν καταλόγους τῶν ἀρχετύπων, πού περιέχονται στὶς βιβλιοθήκες τους· ἄς σημειωθῇ ἀκόμα ἐδῶ ὁ πρόσφατος και πληρέστατος στὸ εἶδος του κατάλογος τοῦ E. Goff, «*Incunabula in American Libraries: A third census of fifteenth century books recorded in North American Collections*», Νέα Ὑόρκη 1964. Τὴν βιβλιογράφηση τῶν ἀρχετύπων σὲ διεθνὲς ἐπίπεδο, ἀνέλαβε, ὅπως εἶναι γνωστό, ἀπὸ τὸ 1904 μία ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ στὴν Πρωσία· ἔτσι ἀπὸ τὸ 1925 ἀρχισε νὰ δημοσιεύεται μὲ τὴν συνεργασία βιβλιοθηκῶν ἀπ' ὅλες τὶς χῶρες τὸ ἔργο *Gesamtkatalog der Wiegendrucke*.

Πρῶτο βῆμα πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ στὸν τόπο μας παρουσιάζει ἡ ἐπιμελημένη ἐκδοση τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς, «*Ἀρχέτυπα και Ἐκδόσεις 1Ε' και 1Σ' αἰῶνος*», Ἀθήνα 1971, 2 τόμ. Τὸ μεγαλύτερο τμήμα τοῦ κάθε τόμου ἀποτελεῖται ἀπὸ φωτοαντίγραφα τῶν σελίδων ὅπου παρουσιάζονται οἱ βιβλιογραφικὲς πληροφορίες γιὰ τὸ ἔντυπο (προμετωπίδες, κολοφῶνες κλπ.). Στὸ 2ο μέρος παρέχεται ἡ μεταγραφή τῶν βιβλιογραφικῶν πληροφοριῶν μαζί μὲ ἄλλες σχετικὲς λεπτομέρειες γιὰ τὸ συγκεκριμένο ἀντίτυπο τῆς Βιβλιοθήκης· μὲ ἀστερίσκο σημειώνονται ὅσα βιβλία εἶναι καταχωρημένα στὴν βιβλιογραφία τοῦ *Le-grand* και τὶς συμπληρώσεις της. Ἴσως ἐδῶ νὰ διευκόλυνε τὸν χρήστη στὴν ταύτιση τῶν βιβλίων, ἀν ὑπῆρχε παραπομπὴ στὸν ἀριθμὸ τοῦ φωτοαντιγράφου τοῦ 1ου μέρους. Τέλος ἀκολουθοῦν εὑρετήρια κυρίων ὀνομάτων, προσώπων και τόπων.

Ὡστόσο ἀν και ὁ Κατάλογος αὐτὸς τῶν παλαιῶν βιβλίων —ἔχει προγραμματισθῇ και ἡ συνέχεια τοῦ ἔργου γιὰ τὰ ἔντυπα τοῦ 1Ζ' και 1Η' αἰῶνα— δὲν περιλαμβάνει παρὰ 13 ἀρχέτυπα, ὅσα δηλ. κατέχει σήμερα ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς, δὲν πᾶνει ν' ἀποτελῇ τὴν πρώτη θετικὴ συμβολὴ γιὰ τὴν σύνταξη τοῦ καταλόγου τῶν ἀρχετύπων τῶν ἐλληνικῶν βιβλιοθηκῶν. Ἀς ἀναφερθῇ παράλληλα ἐδῶ τὸ ἄρθρο τοῦ καθ. F.R. Walton, «*Incunabula in the Gennadius Library*», ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ περ. *Medievalia et Humanistica*, Νέα σειρὰ, ἀρ. 2, 1971, σ. 7-20, ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὰ 70 ἀρχέτυπα τῆς Γενναδείου Βιβλιοθήκης. Ἐτσι μέσα στὸν ἴδιο χρόνον 1971 μᾶς προσφέρονται ἀναγραφὲς ἀρχετύπων πού ἀ-

νήκουν σὲ δύο ἀπὸ τὶς κυριώτερες ἀθηναϊκὲς Βιβλιοθήκες.

Μὲ αὐτὴ τὴν ἀφορμὴ ἴσως θὰ πρέπει νὰ γίνῃ σοβαρώτερη σκέψη σχετικὰ μὲ τὸ θέμα αὐτό· νὰ συγκεντρώσῃ δηλαδὴ ἕνας κατάλληλος φορέας τὰ σχετικὰ λήμματα μὲ ἀπώτερο σκοπὸ τὴν ἐξαντλητικὴ βιβλιογράφηση τῶν ἀρχετύπων τῆς Ἑλλάδος. Ὁ καθηγητῆς F. R. Walton μὲ τὴν ἐμπειρία του σ' αὐτὸν τὸν τομέα ἢ ἡ Ἑλληνικὴ βιβλιογραφικὴ Ἑταιρεία ἴσως θὰ ἔπρεπε ν' ἀναλάβουν αὐτὴν τὴν πρωτοβουλία. Θὰ εὐχόμεσταν τὴν συνεργασία καὶ τῶν δύο.

Α. Α.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ἡ δυσκολία προσπελάσεως στὰ παλαιὰ ἑλληνικὰ περιοδικὰ ἀποτελεῖ ἀνασταλτικὸ παράγοντα στὴν ἔρευνα τῶν νεοελληνικῶν πραγμάτων. Τὸ ΚΝΕ/ΕΙΕ στὴν προσπάθειά του νὰ συμβάλῃ καὶ πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση —πιστεύοντας ὅτι θὰ καλύψῃ ἕνα μεγάλο κενό—, ἄρχισε ἀπὸ καιρὸ τὴ συστηματικὴ ἀποδελτίωση τῶν προεπαναστατικῶν περιοδικῶν. Τὶς μέρες αὐτὲς κυκλοφόρησε ὁ πρῶτος τόμος ἀπὸ μιὰ σειρὰ σχετικῶν εὐρετηρίων, ἐνῶ παράλληλα συνεχίζεται ἡ ἐργασία τῆς ἀποδελτιώσεως καὶ τῆς ἐπεξεργασίας

προκειμένου νὰ ὁλοκληρωθῇ τὸ ἔργο μὲ τὴν ἔκδοση δύο ἀκόμη τόμων, ποὺ θὰ περιέχουν τὰ εὐρετήρια τῶν περιοδικῶν «Ἐρμῆς ὁ Λόγιος» καὶ «Ἑλληνικὸς Τηλέγραφος».

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 11 δημοσίευμα τοῦ ΚΝΕ, ποὺ πήρε τὴν τελικὴ του μορφή μὲ τὴν ἐπιμέλεια τῆς κυρίας Ἀγγελικῆς Παναγιωτοπούλου - Γαβαθᾶ, περιλαμβάνει τὸ συγκεντρωτικὸ εὐρετήριο τῶν μικροτέρων σὲ ἔκταση περιοδικῶν : «Ἀθηνᾶ», «Καλλιόπη», «Μέλισσα», «Τὸ Μουσεῖον». Ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο κυρίως μέρη: τὴν ἐνιαία ἀλφαβητικὴ κατάταξη τῶν λημμάτων ὀνομάτων-τόπων καὶ τὴν ἀναλυτικὴ ἀναγραφή τῶν περιεχομένων αὐτῶν τῶν περιοδικῶν. Ἔτσι ἀφ' ἑνὸς καθίσταται εὐχερέστετη ἢ ἐντόπιση τῶν προσώπων, τόπων ἢ καὶ θεμάτων ποὺ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐνδιαφέρουν τὸν ἐρευνητὴ καὶ ἀφ' ἑτέρου δίνεται μιὰ πλήρης εἰκόνα τοῦ περιοδικοῦ καὶ τῶν δραστηριοτήτων του.

Δ. Σ. Π.

Ο ΕΝΑΤΟΣ ΤΟΜΟΣ ΤΟΥ ΕΡΑΝΙΣΤΗ

Μὲ τὸ τεῦχος ἀρ. 54 ὁλοκληρώνεται ὁ 9ος τόμος τοῦ «Ἐρανιστῆ». Οἱ πίνακες περιεχομένων, τὰ εὐρετήρια καὶ τὸ ἐξώφυλλο τοῦ τόμου θὰ διανεμηθοῦν μαζί μὲ τὸ πρῶτο τεῦχος τοῦ 1972.